

ENERGETSKA UČINKOVITOST STAVB

Zbor ZAPS 17

Ajda Bračič, m.i.a.

ajda@kajza.si

Projekt je sofinanciran s strani Ministrstva za naravne vire in prostor

1.0 DIREKTIVA O ENERGETSKI UČINKOVITOSTI STAVB

Direktiva EU 2024/1275 Evropskega parlamenta in sveta z dne 24. aprila 2024

Stavbam gre pripisati 40 % končne porabe energije v Uniji in 36 % njenih z energijo povezanih emisij toplogrednih plinov, pri čemer je 75 % stavb v Uniji še vedno energetske neučinkovitih.

Po podatkih SURS:

OBD OBJE IZGRADNJE

Pred letom 1946	171.843	19%
1946–1970	201.945	23%
1971–1990	314.054	35%
1991–2010	140.263	16%

93%

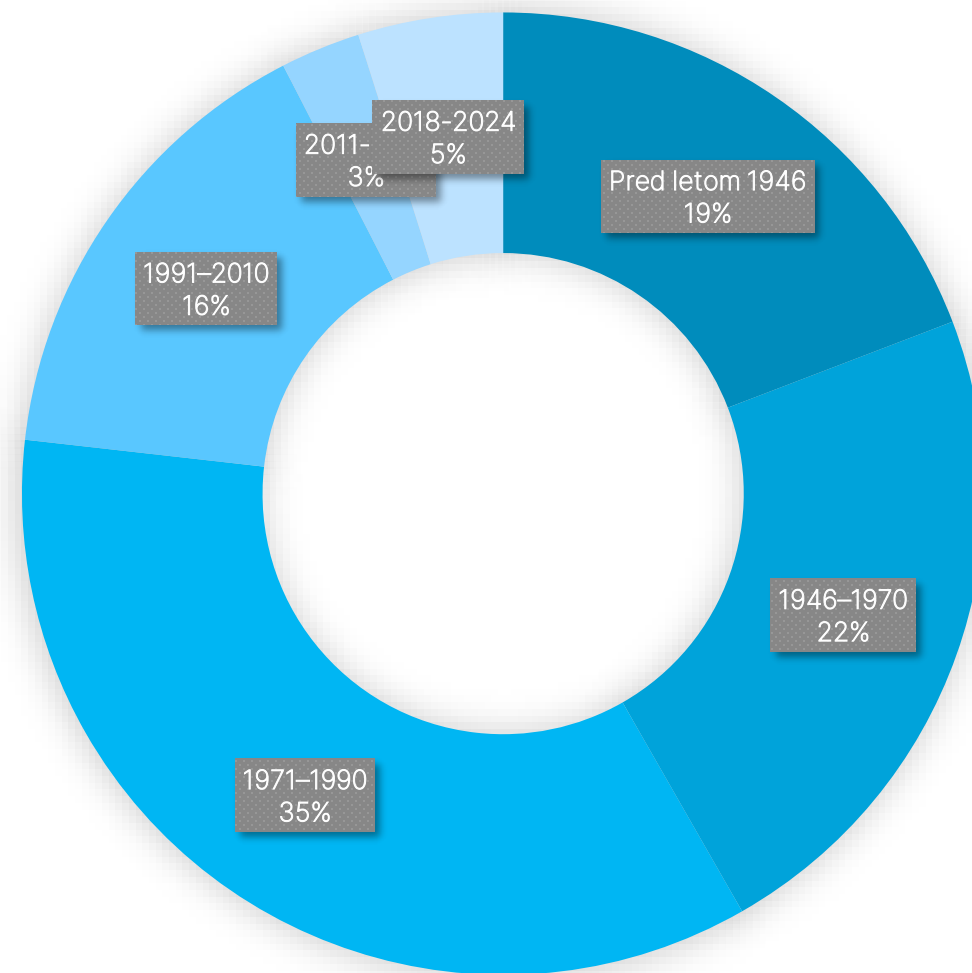
PURES 2

2011–2017	24.076	3%
-----------	--------	----

PURES 3

2018–2024	43.592	5%
-----------	--------	----

895.773

Direktiva EU 2024/1275 Evropskega parlamenta in sveta z dne 24. aprila 2024

- Revidirana direktiva je bila sprejeta [24. aprila 2024](#)
- V veljavo je stopila [28. maja 2024](#)
- [30. junija 2025](#) je EU izdala »support package« za pomoč implementaciji državam članicam
- V nacionalno zakonodajo mora biti integrirana do [29. maja 2026](#)

Izhodiščni dokumenti

Pariški sporazum (2015) →

Evropski zeleni dogovor (2019) →

Val prenove za Evropo (2020) →

Direktiva o energetski
učinkovitosti stavb (2024)

+ predhodne verzije direktive
iz 2002 in 2010

Cilj - popolno razogljčenje stavbnega fonda do leta 2050

Nove stavbe

- Vse novogradnje brezemisijske do leta 2030
 - Do 1. januarja 2028: vse nove stavbe v lasti javnih organov
 - Do 1. januarja 2030: vse nove stavbe

Obstoječe nestanovanjske stavbe

- Države članice morajo določiti najvišje dovoljene pragove energetske porabe (izražene v kWh/m² na leto), ki temeljijo na stanju nacionalnega fonda nestanovanjskih stavb na dan 1. januar 2020 (16-odstotni in 26-odstotni prag),
- od 2030 morajo biti vse stavbe nad 16-odstotnim pragom,
- od 2033 pa nad 26-odstotnim pragom.

Obstoječe stanovanjske stavbe

- postopna prenova fonda stanovanjskih stavb, do leta 2050 preoblikovati v brezemisijske
- Do 29. maja 2026 vsaka država članica določi nacionalni načrtan potek postopne prenove stanovanjskega stavbnega fonda
- Države članice zagotovijo, da povprečna poraba primarne energije v kWh/(m² na leto) celotnega stanovanjskega stavbnega fonda:
 - se do leta 2030 v primerjavi z letom 2020 zmanjša za vsaj 16 %;
 - se do leta 2035 v primerjavi z letom 2020 zmanjša za vsaj 20–22 %;
 - je do leta 2040 in nato vsakih pet let enaka ali nižja od nacionalno določene vrednosti

Osrednji poudarki

Prenova

- Nacionalni načrt za obnovo stavb
- Zmanjšanje povprečne porabe primarne energije do 2030
- Poudarek na stavbah z najslabšo energetsko učinkovitostjo
- Prilagojene zahteve za zaščitene stavbe

Razogljčenje

- Ničenergijske stavbe so novi standard za novogradnje
- Stavbe morajo biti pripravljene na sončno energijo
- Opustitev kotlov na fosilna goriva

Modernizacija in digitalizacija

- Digitalne energetske izkaznice ter javno dostopna baza podatkov o energetski učinkovitosti
- Sistemi za nadzor in avtomatizacijo stavb
- Obvezna polnilna mesta za električna vozila in parkirišča za kolesa

Financiranje in tehnična pomoč

- Točke „vse na enem mestu“ oz. one-stop-shops

Nacionalni načrt prenove stavb

- Do **31. decembra 2025** morajo države predložiti prvi osnutek, pred katerim mora opraviti **javno posvetovanje** stanovanjskih stavb
- Do **31. decembra 2026** prvi nacionalni načrt prenove, zatem vsakih 5 let
 - Vsebina nacionalnega načrta prenove:
 - Pregled nacionalnega stavbnega fonda za različne vrste stavb;
 - časovni načrt z nacionalno določenimi cilji in merljivimi kazalniki napredka;
 - pregled izvedenih in načrtovanih politik in ukrepov;
 - opis naložbenih potreb;
 - minimalne standarde energetske učinkovitosti za nestanovanjske stavbe,
 - nacionalno usmeritev za prenovo fonda
 - pragove obratovalnih emisij ...
- Komponenta C1K1 iz Načrta za okrevanje in odpornost – MOPE do 31.12.2025
 - „Načrtuje se sprejem Dolgoročne strategije energetske prenove stavb (DSEPS) 2050, sprememba Pravilnika o učinkoviti rabi energije v stavbah, priprava zakonske podlage za vzpostavitev stabilnega in zadostnega systemskega finančnega vira za energetsko prenovo stavb ožjega javnega sektorja ter seznam stavb, primernih za energetsko prenovo.“

Izkaz o prenovi stavbe (Building Renovation Passport - BRP)

- Do [29. maja 2026](#) se uvede shema uporabe izkazov o prenovi na nacionalni ravni
- Uporaba te sheme je prostovoljna, razen če se država članica odloči, da bo obvezna
- Možnost, da se izkaz pripravi skupaj z energetske izkaznico. Izkaz pripravi usposobljeni ali potrjeni strokovnjak po obisku na kraju samem.
- Možnost, da se izkaz o prenovi naloži v nacionalno podatkovno zbirko o energetske učinkovitosti stavb
- Države zagotovijo, da se izkaz hrani v [digitalnem dnevniku stavbe](#). Države razvijajo digitalno orodje za pripravo in posodobitev izkazov.

Potencial globalnega segrevanja stavbe v celotnem življenjskem ciklu (Global Warming Potential – GWP)

- Obvezen izračun GWP v življenjskem ciklu stavb:
 - [od 1. januarja 2028](#): za vse nove stavbe z uporabno tlorisno površino, večjo od 1 000 m²;
 - [od 1. januarja 2030](#): za vse nove stavbe.
- [31. decembra 2025](#) - Evropska komisija sprejme akt, s katerim se določi okvir Unije za nacionalni izračun GWP
- [1. januar 2027](#) - države članice priglasijo časovni načrt v katerem podrobno opredelijo uvedbo mejnih vrednosti skupnega kumulativnega GWP v življenjskem ciklu vseh novih stavb

Podatkovne zbirke o energetske učinkovitosti stavb

- Zbiranje vseh podatkov o energetskih izkaznicah, pregledih, izkazih o prenovi stavb, indikatorjih pripravljenosti na pametne sisteme, odčitani ali izračunani porabo energije
- Zbirka je javno dostopna. Lokalni organi imajo dostop do podatkov o energetske učinkovitosti stavb na njihovem ozemlju
- Zbirka povezana z drugimi zbirkami, kot so kataster, zemljiška knjiga in digitalni dnevniki stavb

Točke „vse na enem mestu“ oz. one-stop-shops

- Namenjene vsem akterjem, vključenim v prenovo stavb
- Točke zagotovijo neodvisno svetovanje o energetske učinkovitosti stavb in lahko spremljajo programe celovite prenove četrti
- Ponujajo namenske storitve za ranljiva gospodinjstva, ljudi, ki jih je prizadela energetska revščina, in ljudi v gospodinjstvih z nizkimi prihodki
- Tehnično, finančno svetovanje, podpora v različnih fazah prenove
- Vsaj ena točka na 80.000 prebivalcev / na regijo / na območjih, kjer je starost stavbnega fonda nad nacionalnim povprečjem / na območjih celovite prenove četrti / na lokaciji, ki jo je mogoče doseči v manj kot 90 minutah z javnim prevozom

Druge izbrane novosti

- GWP oz. Global Warming Potential se izračuna v življenjskem ciklu stavbe in je naveden na EI
- Stavbe morajo biti pripravljene na sončno energijo – novogradnje so zasnovane tako, da se optimizira njihov potencial za proizvodnjo sončne energije. Namestitev celic do 31. decembra 2026 na vseh novih javnih in nestanovanjskih stavbah nad 250 m²
- Pripravljenost na pametne sisteme in indikator pripravljenosti
- Od 29. maja 2026 se nove stanovanjske stavbe ali stanovanjske stavbe v postopku večje prenove opremi s sistemi, ki imajo funkcijo spremljanja, krmiljenja ter odzivanja na zunanje spremembe za optimizacijo porabe energije.
- „Digitalni dvojček“ stavbe

Evropski svet arhitektov je pripravil smernice kot pomoč članicam (strokovnim združenjem arhitektov) pri dialogu s pristojnim ministrstvom

- Pomislek o medsebojni primerljivosti rezultatov in odgovornosti držav članic
- Nujnost sodelovanja arhitektov pri implementaciji direktive in njenem izvajanju
- Spodbuda državam članicam, naj bodo v svojih zahtevah strožje od priporočil direktive
- V nacionalnih načrtih za prenovo večja pozornost odpornosti na naravne nesreče in izredne vremenske dogodke, ki jih povzročajo klimatske spremembe
- Vključevanje načel Novega evropskega Bauhausa
- Izkazi o prenovi stavbe naj bodo obvezni in podrobnejši, izda naj jih arhitekt ali strokovnjak, ki razume celovit pristop k prenovi

Priporočila ZAPS

Izkaz o prenovi

- Izkazi o prenovi naj bodo obvezni in javno dostopni
- Izkaz o prenovi mora izdati arhitekt ali strokovnjak, ki razume celovit pristop k prenovi
- Izkaz o prenovi mora poleg podatkov o energetske učinkovitosti in korakih za prenovo v ničenergetsko stavbo do 2050 vsebovati tudi napotke za ohranjanje stavbne celovitosti in požarne varnosti

Točke „vse na enem mestu“

- Arhitekti morajo nujno sodelovati pri vzpostavitvi in svetovanju na točkah „vse na enem mestu“
- Točke naj se umestijo vsaj v vsako regijo. Točke naj delujejo na območjih, kjer je povprečna starost stavbnega fonda starejša od nacionalnega povprečja

Priporočila ZAPS

Nacionalni načrt za prenovo

- Naj se imenuje Nacionalni načrt za prenovo in ne Dolgoročna strategija energetske prenove stavb. Prenova naj ostane prenova in ne zgolj energetska prenova
- Pri doseganju ciljev za dekarbonizacijo naj se prenova prioritizira pred novogradnjami tudi v drugih relevantnih aktih

Pregledi

- Za redne preglede dejanskega stanja, ki jih predvideva direktiva, se mora vzpostaviti skupina neodvisnih certificiranih strokovnjakov
- Da bi zagotovili skladnost dejanske energetske porabe z izračunano, naj se nove ali celovito prenovljene stavbe pregledajo ob dokončanju in eno leto po začetku delovanja

Priporočila ZAPS

Digitalni dnevnik stavbe

- Spremljanje stanja stavbe v celotnem življenjskem ciklu:
- Beleženje vseh posegov, ki vplivajo na bistvene zahteve kot so: statična odpornost in stabilnost, požarna varnost, varčevanje z energijo
- Zbirka vseh dokumentov (gradbeno dovoljenje, uporabno dovoljenje, izkazi prenove, izkaz energetske učinkovitosti, izkaz požarne varnosti, NOV, PID, prijave gradenj, inšpekcijski ukrepi, ...)

Ponovna uporaba

- Poleg dajanju prednosti prenovam pred novogradnjami, je treba podpirati tudi ponovno uporabo gradiv in gradbenih elementov. Omogočiti je treba razvoj skladišč za skladiščenje in recikliranje gradbenih sestavnih delov, ki omogočajo razvrščanje, skladiščenje in ponovno certificiranje gradiv, pridobljenih na gradbiščih ter spletno trgovino oziroma platformo za nakup recikliranih gradiv in sestavnih delov za ponovno uporabo;

Priporočila ZAPS

Izobraževanje arhitektov

- Razvoj programov usposabljanja za nove naloge, kot na primer
 - izdelava predlogov ukrepov in časovnega načrta celovite prenove stavbe
 - ocenjevanje potenciala globalnega segrevanja stavbe v celotnem življenjskem ciklu
 - izračun stroškov v celotnem življenjskem ciklu
 - Ocenjevanje možnosti ponovne uporabe

Energetske izkaznice, ki temeljijo na dejanski porabi

- Energetske izkaznice naj dajejo prednost dejanskim izmerjenim energetskim podatkom, namesto da se zanašajo na teoretične izračune.

Strategija za prenovo večstanovanjskih stavb

- Pripravi naj se državna strategija za prenovo stavb z več lastniki (financiranje, projektiranje, nadomestna stanovanja, ...)

